

žení prvního je předpokladem druhého.“

O čs. přístupu k problematice evropské bezpečnosti bylo pak v referátu B. Švarce a M. Brože (Ústav pro evropskou bezpečnost při VPA) řečeno: „Jedním z významných požadavků, který se znovu a se zvýšenou intenzitou ozývá v naší zemi po lednu 1968 je požadavek zvýšení pružnosti, aktivity a samostatnosti naší zahraniční politiky. Jde zvláště o to, abychom dokázali plně využít těch specifických možností, které ČSSR má — a to zejména v Evropě.“

Jaké jsou tyto možnosti? Jsou pocho-pitelně omezené — nejen rozsahem naší skutečné vlastní síly, ale i naší geostrate-gickou polohou. Obdobně jako jiné státy řádově srovnatelné velikosti a síly, jsme i my součástí určitého společenství — společenství socialistických států — a toto společenství má také formu vojen-skopolitické aliance. O každé alianci pak platí, že je jednak zdrojem síly, rámcem určité společensko-ekonomické orientace a garancí bezpečnosti, že však na druhé straně působí jako mechanismus, který zákonitě omezuje volnost individuální akce členů. Aliance zcela logicky vyžaduje loajalitu, vzájemné respektování cílů a zájmů partnerů, vzájemné ohledy atd. To jsou zásady obecně známé — avšak právě v souvislosti s nimi výrazně vyvstává

O EVROPSKÉ BEZPEČNOSTI V MOSKVĚ

Ve dnech 23.—25. dubna 1968 se ko-nala v Moskvě mezinárodní vědecká kon-ference na téma „Evropská bezpečnost a vztahy mezi státy dvou systémů“. Z ini-ciativy Stálé komise výzkumných ústavů mezinárodních vztahů pěti socialistických zemí ji uspořádal Ústav světového hospo-dářství a mezinárodních vztahů Akademie věd SSSR. Vedle vědců z členských zemí komise — Československa, Německé de-mokratické republiky, Maďarska, Polska a Sovětského svazu — se na práci kon-ference podíleli též pracovníci Bulharska, Rumunska a Jugoslávie. Československo zastupovali dr. A. Šnejdárk, ředitel ÚMPE, dr. K. Krátký a dr. L. Liska (oba ÚMPE) a J. Veselý, redaktor ča-sopisu Mezinárodní politika. Celkem se konference účastnilo kolem 50 osob, z nichž 33 vystoupilo s referáty a diskus-

otázka, pro jakou aktivitu si v rámci aliance socialistických států ČSSR žádá určitý prostor — a jaký. Před hledáním odpovědi na tuto otázku je třeba si uvě-domit, že nesmíme ustrnout na úzce po-jatých potřebách, že nemůžeme vycházet z platformy, která se nám dnes zdá nej-pohodlnější, nejméně náročná a snad „nejčeskoslovenštější“. Takto postupovat by znamenalo nechávat československé zájmy v jejich perspektivě a promeškat příležitosti, které se naší politice nabí-zejí. Československá aktivní zahraniční politika — naše politika, směřující k vy-budování skutečné evropské bezpečnosti, nesmí nést ani stín nacionální úzko-prstosti. Smysl a naději na skutečný ú-spěch může mít jen tehdy, bude-li vy-cházet ze zájmů evropského socialismu jako celku, bude-li v souladu s reálnými tendencemi vývoje evropských pokroko-vých sil na obou stranách, bude-li rozvíjet internacionální principy — a bude-li její aktivita vycházet z ucelené koncepce.“

Tyto a jiné myšlenky vyvolaly nejen souhlas, ale i určité výhrady ze strany některých zahraničních účastníků. Roz-hodující však bylo, že došlo ke skutečné výměně názorů, a to na základě upřímné snahy přispět účinně k plně normalizační situaci a k posílení bezpečnosti v Evropě.

L. L.

ními příspěvky. Některá vystoupení byla též publikována v červencovém a srpno-vém čísle časopisu *Mirovaja ekonomika i meždunarodnyje otnošenija*, který vy-dává sovětský ústav (IMEMO).

V úvodním vystoupení přivítal jménem sovětské Akademie věd všechny přítomné akademik A. M. Rumjancev, který zvláště zdůraznil důležitost rozvíjení teo-retických přístupů pro praktickou politi-ku v období, kdy problematika evropské bezpečnosti je na pořadu dne. Zvláštní akcent v jeho vystoupení pak byl polo-žen na potřebu jednotného postupu všech socialistických zemí vzhledem k závaž-ným problémům v teorii i praxi, které tato otázka zahrnuje. Konference praco-vala převážně formou připravených vě-deckých sdělení, která se zaměřila na rozbor situace politických sil v hlavních

kapitalistických zemích a jejich postoj k otázkám evropské bezpečnosti, na rozbor evropské politiky USA, především její koncepce „budování mostů“, na analýzu tzv. východní politiky NSR, na problémy vztahů mezi vojenskými pakty v Evropě a též na hospodářské aspekty evropské bezpečnosti a spolupráce. Hlavní pozornost ve vystoupeních se soustředila především na zhodnocení americké politiky „budování mostů“, na problém kolem NSR a v závěru na přístup k hospodářské spolupráci mezi západní a východní Evropou. Již zde se ukázalo, že i když v základních principech se hodnocení účastníků shodovalo, přec jenom důraz a přístup se v řadě vystoupení dosti lišil. Tak například americká politika mostů byla shodně hodnocena jako výraz neúspěchu předcházející politiky z pozice síly, krachu doktrín zadržování a osvobozování. I celkové zjištění, že nová americká politika se ve svých prostředcích obrací s větším důrazem do ideologické oblasti než do oblasti vysloveně zdiskreditovaných oblastí vojenskomočenského nátlaku, bylo možno nalézt ve většině vystoupení. Méně se však již v některých vystoupeních hovořilo o tom, že přes negativní rysy této nové americké politiky je v zájmu budoucí evropské spolupráce a bezpečnosti možno využít i řady prvků, které odrážejí jednak realitu vztahů v Evropě na konci šedesátých let, jednak zlepšující se vztahy především mezi samými supervelmocemi — USA a SSSR. Zajímavé teze o nové kvalitě vztahů mezi kapitalistickými zeměmi západní Evropy a USA přednesl prof. Leo Mates z Bělehradu. Naznačil nové možnosti při vytváření systému evropské bezpečnosti a v této souvislosti upozornil též na vliv ostatních neevropských činitelů na vývoj procesů na našem kontinentě.

Východní politiku NSR charakterizovala v diskusi řada polských a východoněmeckých účastníků jen jako novou taktiku německého imperialismu. Dr. Doernberg a další z Berlína v této souvislosti hodnotili velmi negativně politiku SPD ve velké koalici. Jako reakční činitele, kteří jsou proti sblížení s NDR, v jedné řadě uvedl Strausse, Barzela, NPD, Wehnera i Schmidta z SPD. Rovněž dr. Tomala z Varšavy označil novou politiku NSR vůči socialistickým zemím za pokus, proniknout do východní Evropy

a obejít při tom řešení všech podstatných otázek. Domnívá se, že jedině tvrdá společná politika všech socialistických zemí vůči NSR může přinést úspěch a odrazit dosažení imperialistických cílů NSR a pomocí také pokrokovým silám v NSR. Otázkou vztahu mezi problémem evropské bezpečnosti a německým problémem a jejich řešením se zabýval dr. Reczei z Budapešti. Charakterizoval dvojí stránku německého problému: jeho reálné řešení (a pokrokové řešení i z hlediska evropské spolupráce) předpokládá uznání NDR ze strany NSR jako stádium pro další cestu k sjednocení dvou německých států; mezinárodní aspekt německého problému je dán tím, že řešení německého problému bude koordinováno s řešením problémů evropské bezpečnosti, což znamená, že bude přijata teze, podle níž bezpečnost evropských národů zahrnuje v sobě též bezpečnost německého národa a dává mu perspektivu sjednocení. K této otázce se ve svém vystoupení vyjádřil též dr. Šnejdárk z Prahy, který se domnívá, že řešení obou problémů bude postupovat souběžně, přičemž normalizace vztahů mezi oběma německými státy by byla velikým přínosem na cestě k evropské bezpečnosti. Uvedl, že většina veřejného mínění v NSR je pro realistický kurs, a proto v naší politice vůči NSR je třeba mít na paměti také pomoc realistickým a pokrokovým silám, které bychom nediferencovanou politikou mohli tlačit do tábora militaristických a revanšistických sil, jimž je naopak zapotřebí zabránit podílet se na moci v NSR. Dále pak charakterizoval dr. Šnejdárk politiku evropské bezpečnosti jako strategický úkol na cestě k socialismu a míru v Evropě, který vyžaduje spolupráci všech socialistických zemí, ale též všech, kdož vedle komunistických a dělnických stran jsou ochotni i v ostatních evropských zemích se na dosažení tohoto cíle podílet. Významnou roli zde může sehrát politika malých zemí v Evropě a jejich spolupráce, právě tak jako vypracování modelu demokratické alternativy Evropy.

Podobné názorové rozdíly jako v přístupu k oběma uvedeným problémům bylo možno postřehnout i ve vystoupeních zabývajících se otázkami hospodářské spolupráce v Evropě. Zatímco dr. Maximová z Moskvy charakterizovala ko-

operaci mezi Východem a Západem jako jev, který oslabuje jednotu a spolupráci socialistických zemí a svými důsledky i postavení dělnické třídy v západní Evropě, a postavila se proti navazování styků s EHS, dr. Szutty z Budapešti poukázal na praktické zkušenosti maďarské spolupráce s ekonomy na Západě, včetně užitečných odborných kontaktů s EHS. Poukázal na to, že jsou-li tyto vztahy s EHS prospěšné maďarským národním zájmům, tj. zájmům socialistického státu, nevidí důvod, proč by měly být v rozporu s principy spolupráce mezi socialistickými zeměmi. Naopak je nutno současně rozvíjet ekonomickou spolupráci RVHP, a to především s těmi, kdož mají hluboký zájem na této spolupráci, a dále navazovat kontakty mezi RVHP a EHS jako institucemi, což může přispět k zlepšení celoevropské hospodářské spolupráce.

V závěrečném slově ředitele moskevského ústavu N. N. Inozemcev, člen korrespondent AV SSSR, podtrhl jako přínos konference různost názorů na projedná-

vané otázky při zachování jednoty v otázkách principiálních. Domnívá se, že právě vědeckí pracovníci socialistických zemí by se měli ještě více scházet a diskutovat o problémech, před kterými stojí socialistické země při řešení nových úkolů praktické zahraniční politiky. Předložil návrh na přípravu některých společných vědeckých projektů, na kterých by se podíleli vědci několika socialistických zemí.

Konference v Moskvě ukázala, že výzkum v socialistických zemích na problematice evropské bezpečnosti a spolupráce se kvantitativně podstatně rozšířil a že hloubka studia vede pracovníky i k novým, realističtějším názorům, které mohou významně pomoci i při formulování zahraniční politiky socialistických zemí v této otázce. V této souvislosti je možno říci, že i československá delegace splnila na konferenci svůj úkol a svými vystoupeními přispěla k celkovému zdaru jednání.

K. Krátký

JEDNÁNÍ O KOOPERAČNÍCH VZTAZÍCH VÝCHOD — ZÁPAD

Ve dnech od 2. do 4. května 1968 se v Praze uskutečnilo přípravné jednání o programu organizace příští, v pořadí již třetí konference u kulatého stolu o kooperačních vztazích Východ—Západ. Podnět k těmto konferencím dala *Liga pro evropskou hospodářskou spolupráci* v roce 1965. Československé veřejnosti je velmi málo známo o této organizaci. Vznikla v roce 1946 jako volné sdružení hospodářských činitelů a teoretických ekonomů a stala se členskou organizací tzv. Evropského hnutí. Její vznik a činnost souviselely tedy s evropskými koncepcemi a prodělaly vývoj těchto koncepcí. Dnes se akcí Ligy účastní osobnosti západoevropského podnikání ve 12 zemích. (V Dánsku, Finsku, Irsku, Portugalsku a Řecku nemá Liga národní skupiny.) Diskuse na půdě Ligy slouží objasnění ekonomické problematiky doléhající na podnikatele a hledání východisek. Liga nemá vůči nikomu žádnou kompetenci. Jsou-li však představiteli Ligy akcionáři a ředitelé velkých podniků a profesori-poradci vládních institucí, přenesou se závěry z diskusí Ligy do rozhodnutí managerů i vládních čini-

telů. Stanovisko firem jako Royal Dutch Shell, Siemens, Volvo, Péchiney a jim podobných a mínění jejich ředitelů a akcionářů nebývá nevyslyšeno.

Pozornost Ligy se od roku 1965 stále více obracela k východoevropským socialistickým zemím. Dá se říci, že za poslední tři roky byly nejnámějšími akcemi Ligy právě dvě konference u kulatého stolu o obchodu a kooperaci se socialistickými zeměmi. Zatímco v roce 1965 probíhalo jednání bez účasti socialistických zemí (nebyly ještě pozvány), druhá konference v únoru 1967 v Bruselu se konala již za účasti představitelů šesti východoevropských socialistických zemí (bez SSSR a NDR). Tam se ukázalo, že politický přístup z obou stran je kladný, že obě strany chápou význam širší hospodářské spolupráce pro upevnění nejen evropské ekonomiky, ale i evropské politické spolupráce.

Aktivní přístup Ligy, její iniciativní organizátorskou činnost lze snadno pochopit, sledujeme-li obavy, s nimiž se v západní Evropě přijímá pronikání amerických firem do Evropy a jejich rychlý